

Univerzitet Crne Gore
Fakultet političkih nauka

Onlajn novinarstvo i novi mediji

Peto predavanje – *Pisanje u onlajn novinarstvu – stilovi pisanja onlajn i blogovi*

3. novembar 2023. godine

Stilovi pisanja onlajn

Stilovi pisanja onlajn

Između onlajn medija i tradicionalnih medija postoji nekoliko važnih razlika koje su usko povezane sa razvojem jedinstvenog stila pisanja onlajn vijesti

Na vebu se javlja novi vid poimanja vijesti, koji objedinjuje onlajn razgovor sa informativnom funkcijom vijesti

Prvi predstavnik ovakve aktivnosti bio je VEL (the Whole Earth Electronic Link) – Svjetski elektronski link, kao jedna od najstarijih virtuelnih zajednica, u kojoj su brojni novinari i novinarke podrugljivo komentarisali tradicionalne vijesti, kao dosadne i pretrpane informacijama

Stilovi pisanja onlajn

Časopis Vajerd (Wired) koji je pokrenut 1993. godine, bio je prva važna štampana publikacija koja se uklopila u ovu onlajn kulturu - u njemu su objavljivani tekstovi novinara/ki VEL-a, sa „svađalačkim“ tonom, koji je postao opšteprihvaćen u onlajn novinarstvu

Odlike onlajn vijesti

- Onlajn vijesti su uslovljene odlikama digitalne tehnologije i imaju razne prednosti:
  1. Vijesti možemo da dopunjavamo najnovijim informacijama;
  2. Možemo da napravimo onlajn arhivu priča;
  3. Na raspolaganju nam je neograničeni onlajn prostor;
  4. Možemo da koristimo sve prednosti multimedijalnog izvještavanja.

Odlike onlajn vijesti

- Ipak, onlajn vijesti, zbog činjenice da se objavljuju na webu, imaju određene nedostatke u poređenju sa TV vijestima i vijestima u štampanim medijima:
  1. TV i štampa su pregledniji mediji od portala, nekada onlajn sadržaj izgleda haotično;
  2. TV vijesti nude neprekidan protok privlačnih video priča, uživo ili sa trake, dok u onlajn vijestima dobijamo samo isječke tih vijesti i to najčešće lošijeg kvaliteta.

Odlike onlajn vijesti

- Jedna od glavnih prednosti i odlika onlajn vijesti je mogućnost da se dopune najnovijim informacijama
- Urednici/e žele da se informacija objavi što prije i tada nastaju tzv. **klizni rokovi** – sve moramo napisati što je prije moguće
- Uz **interaktivnost**, onlajn novinarstvo jedino može da koristi **hiperlinkove** u punom kapacitetu, u poređenju sa svim tradicionalnim medijima

“Sasvim novo novinarstvo”

- Džoš Kuitner je 1995. godine objavio članak o “Rađanju sasvim novog novinarstva”
- Kuitner je razmatrao tradicionalno viđenje opstanka novinara/ki, tvrdeći da je onlajn novinarstvo prostor da se novinarska zajednica oslobodi finansijskih uticaja tradicionalnih medija

“Ako su finansijski uslovi nezadovoljavajući, novinari mogu da otvore svoj veb sajt i vjerovatno odvuku čitaoce za sobom” (Quittner 1993)

- Sasvim novo novinarstvo karakteriše drugačiji stil – **osvajanje čitalaca i pridobijanje njihove pažnje je na prvom mjestu**

Stilovi pisanja onlajn – novo novinarstvo

- Na vebu se koriste svi osnovni novinarski žanrovi, prilagođeni novim tehničkim mogućnostima, odnosno opremljeni multimedijalnim sadržajima
- U praksi su, ipak, sve češće prisutne hibridne forme
- Poštuju se svi profesionalni i etički standardi koji važe i za tradicionalne medije (štampa, televizija, radio)

Narativno novinarstvo

- Narativno novinarstvo je oblik novinarskog izražavanja sa elementima književne naracije
- Narativno novinarstvo se tretira kao alternativa klasičnim novinarskim žanrovima u savremenoj medijskoj praksi
- Sims smatra da je najveća draž narativnog novinarstva, to što svakodnevne interakcije može da pretvori u zanimljive dramske priče (Sims 1984, nav. prema: Aleksić 2022).
- Sims ističe da likovi u narativnom novinarstvu moraju da “ožive na papiru, baš kao u fikciji, ali njihova osjećanja i dramatični momenti imaju posebnu moć zato što znamo da su njihove priče istinite” (Sims 1984,2).
- Cilj tradicionalnog novinarstva je da pruži **informaciju**, a cilj narativnog novinarstva jeste da pruži **priču**.
- Narativno novinarstvo u sebi kombinuje više novinarskih žanrova, poput članka, kolumne, reportaže

Narativno novinarstvo

- Dok se tradicionalno novinarstvo bazira na konceptu objektivnosti i neutralnosti odgovarajući na 5W + how, narativno novinarstvo je fokusirano na **kako i zašto**, naglašavajući subjektivni i emocionalni doživljaj (Uko, 2007).

Primjer narativnog novinarstva u onlajn medijima

- <https://www.vice.com/sr/article/jgqa5g/povratak-kuci-moja-zimska-idila-u-besnom-foku>

Vrste izvještaja u onlajn novinarstvu

- 1. Klasični izvještaj** (opšteinformativni) – koristi metod obrnute piramide, činjenice ređa po značaju

Primjer: <https://www.pobjeda.me/clanak/cgo-i-bosnjacko-vijece-crnogorske-vlasti-tri-decenije-ignorisu-zlocin-u-strpcima>

Vrste izvještaja u onlajn novinarstvu

2. **Reporterski izvještaj** - u tijelu se akcenat stavlja na to kako se nešto desilo (najčešće hronološki), a koristi se kod onih događaja čija dinamika zahtijeva opis atmosphere

Primjer: izvještaji sa protesta, marševa i slično.

Vrste izvještaja u onlajn novinarstvu

3. Analitički ili komentatorski - kada imamo dva ili više jasno suprotstavljena stava/mišljenja, novinar/ka ostaje nepristrasan, nema dodatnih istraživanja teme već samo pregled različitih stavova, što je ključna razlika u odnosu na članak

Primjer: <https://www.vijesti.me/vijesti/politika/679100/uljarevic-drzave-zapadnog-balkana-zasluzeno-u-cekaonici-eu-ivanovic-mozemo-biti-spremni-i-prije-2030>

Blog

SOCIAL MEDIA

CHECK LIST:

- chat

Share

- cloud

Tweet

hello!

good!

- NETWORK
- internet
- connect

SHARE

Klasična definicija bloga

- Blog je **javni veb sajt** svakog pojedinca koji omogućava korisnicima da na njemu besplatno objavljuju neformalne dnevnike, svoja mišljenja, stavove, komentare, analize, ideje, **sa ciljem da ih drugi čitaju i komentarišu** (Valić-Nedeljković 2021).
- U novinarskom žargonu se termin blog odnosi na novinarsku priču, ali ukoliko koristimo tradicionalno razumijevanje bloga kao veb sajta, onda ćemo umjesto termina "**blog**" za priču koristiti "**blog post**"

Blog post

Blog post je
onlajn sadržaj u
kojem:

- jasno predstavljamo svoje stavove, mišljenja, ideje i prijedloge,
- a potkrepljujemo ih prethodnim istraživanjem i
- relevantnim sagovornicima

Blog post je:

- multimedijalan po prirodi;
- kombinacija članka i kolumne;
- započinje na atraktivan način, citatom, podatkom ili slično, u cilju privlačenja publike.

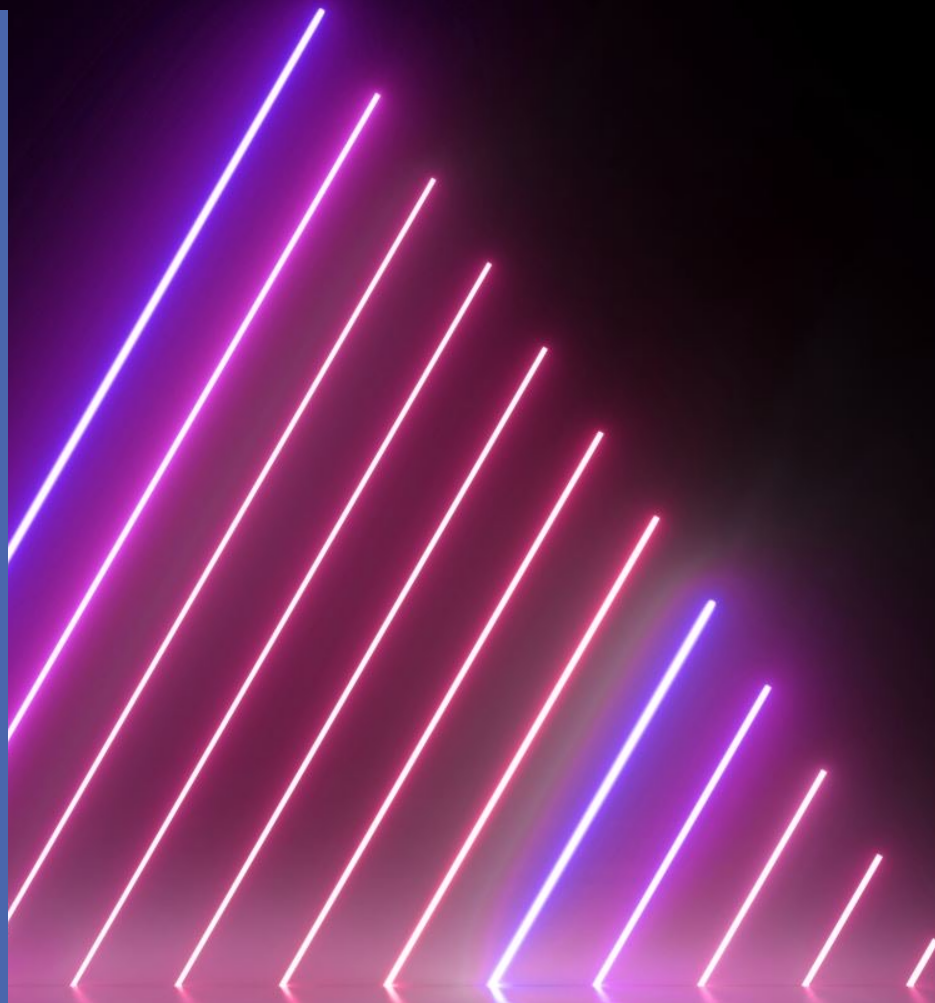
Rječnik bloga (Varagić 2018)

- **Blogosfera (Blogosphere):** Riječ koja opisuje zajednicu kreatora i čitalaca blogova.
- **Sindikacija (Syndication):** Sistem automatskog dijeljenja sadržaja. U veb terminologiji, blog postovi se ustupaju na praćenje putem različitih veb sajtova/servisa. Jednostavno rečeno, svoj blog post objavljujemo na različitim blogovima.
- **Blog agregatori:** Veb sajtovi preko kojih se može pratiti aktivnost različitih blogova.

Vrste blogova u odnosu na njihov sadržaj

- **Foto – Blogovi** (Photoblogs, takođe se pojavljuje naziv Sketchblog). Kao što ime kaže, u osnovi imaju fotografije kao sadržaj bloga.
- **Audio – Blogovi** (Podacasting, Audiocasting). Blogovi sa audio materijalom kao sadržajem.
- **Video – Blogovi – Vlogovi** (Vlogs, Videocasting). Blogovi koji imaju video materijale kao sadržaj.
- **Muzički – Blogovi (MP3 blogs)**. Blogovi sa muzičkim sadržajem.
- **Mikro – blogovanje (Micro-blogging)**. Posebna vrsta blogova u kojoj su blog unosi veoma kratki. Za ovakav tip blogovanja potrebno je veliko znanje sadržajnog pisanja u kratkoj formi (sa malo napisanog da se puno kaže). Najpoznatiji servis koji promoviše pojavu mikro-blogovanja je platforma X.

Pisanje blog posta

Šta treba da uradim?

- Prvo odaberite temu iz oblasti rodne ravnopravnosti koja vas zanima
- Vodite računa da o temi postoji dovoljno podataka i sagovornika/ca za nju
- Neke od ideja:
  - menstrualno siromaštvo
  - preduzetništvo žena
  - selektivni abortus
  - žene u novinarstvu
  - žene i invaliditet (dvostruka diskriminacija)
  - žene u romskim zajednicama (dvostruka diskriminacija)

Kako da pristupim istraživanju?

- Nakon što odaberete temu, provjerite šta je o njoj objavljeno
- Korisna pitanja:
  - Ko su kredibilni sagovornici/e o toj temi?
  - Ko su sagovornici/e koji nijesu medijski eksponirani, a autentičan su i interesantan izbor za blog?
  - Postoje li podaci o toj temi?
- Podatke **NE** tražite u medijima, već u studijama o Crnoj Gori u autorstvu kredibilnih međunarodnih i domaćih organizacija i institucija
- Prijedlozi: UNDP, OSCE, NDI, WFD, Savjet Evrope, Monstat, Ombudsman i slično

Kako da pristupim istraživanju?

- Nakon što pronađete sagovornike/ce, treba da osmislite pitanja za njih
- Pitanja će dominantno zavisiti od teme vašeg blog posta, ali i od ekspertize sagovornika/ce
- Pokušajte da u tim razgovorima dobijete neka lična iskustva, obogaćena primjerima, ali i **preporuke** kako da se stanje poboljša

Vaš blog post treba da sadrži:

- hiperlinkove;

- fotografije;

- infografike i/ili ilustracije.

Kako da blog post učinim multimedijalnim?

ZAMKE SEKSIZMA

Ako ti je neko...

Rekao da si ljepša,
nježnija, jača
polovina

Postavio pitanje
kada planiraš da
zasnuješ porodicu

Komentariseo tvoja
postignuća na
osnovu toga kako
izgledaš

Uputio pohvalu da je
posao muški
odrađen

Na osnovu toga što
obučeš,
pretpostavljao šta
želiš

Sugerisao da ti
uvijek treba da
obavljaš kućne
poslove jer ti to
radiš bolje

Rekao da si glava ili
vrat kuće

Kazao da bez djece
tvoj život nije
potpun

Na osnovu roda
preispitivao tvoje
liderske sposobnosti

KAKO SE SEKSIZAM ISPOLJAVA?

PORODICA

- Porodica je prvo okruženje u kom formiramo naša uvjerenja o rodnom ulogama.
- U porodici se seksizam ispoljava na različite načine.
- Primjeri uključuju: podjelu kućnih poslova na muške i na ženske (majka kuva, otac plaća račune); nazivanje ženskog djeteta sinom; lutke su za djevojčice, a auta za dječake i slično.

OBRAZOVANJE

- Obrazovni sistem treba da bude primjer tolerantnog i inkluzivnog okruženja u kom nema rodne diskriminacije.
- U obrazovnom sistemu se seksizam manifestuje kada se: ohrabruje komentarisanje fizičkog izgleda djece i mladih; kada se djeca i mladi usmjeravaju ka stereotipnim aktivnostima (balet je za žene, fudbal za muškarce); kada se u nastavnom sadržaju ne obrađuje rodna ravnopravnost.

PREPORUKE ZA PREVENCIJU SEKSIZMA

U porodici je važno:

- Ravnopravno dijeliti kućne poslove između partnera i partnerki.
- Ohrabrivati djecu da ravnopravno učestvuju u kućnim poslovima.
- Birati različite igračke i knjige za djecu koje ne podržavaju stereotipe i podstiču ravnopravnost.
- Učiti djecu da kritički sagledavaju **Brand** vide u medijima i pokazati im pozitivne primjere.

U obrazovanju je važno:

- Stimulisati djevojčice da se bave područjima u kojima su nedovoljno zastupljene (inženjering, IT i slično)
- Edukovati nastavni kadar o seksizmu
- Revidirati nastavni materijal tako da uključuje sadržaj o seksizmu, rodnoj ravnopravnosti, feminizmu, najznačajnijim ženama u istoriji

Na poslu je važno:

- Imati interne kodekse o seksualnom uznemiravanju i rodno zasnovanom nasilju
- Podsticati žene da ulažu u svoje neformalno obrazovanje
- Ne postavljati pitanja o privatnom životu prilikom zapošljavanja
- Ne uskraćivati ženama prilike za napredovanje pod pretpostavkom da "nemaju vremena od porodičnih obaveza"

1

Početak blog posta je, uz zaključak, najvažniji dio u pisanju

2

Početak treba da bude upečatljiv, zanimljiv i privlačan publici

3

Jedna od tehnika kojom se to postiže je upotreba citata

Uvod blog posta

N: Dijalozima promišljamo o jednakim šansama za sve: spoznajemo i osnažujemo rodnu ravnopravnost na radnom mjestu

„Žena treba da ide na poslovna putovanja ne samo da stiče nova znanja i poznanstva, već jer joj je to važno za dalje napredovanje u karijeri.“

Ovako su na lokalnim dijalogima građani i građanke opisali jedan vid rodne ravnopravnosti na radnom mjestu. Iako (ne)ravnopravan odnos između muškarca i žene počinje u privatnoj sferi, istovremeno je važno šta se dešava van domaćinstva, na poslu, u institucijama. Žena, jednako kao i muškarac, ima pravo da se obrazuje, usavršava, napreduje na poslu, ostvaruje poslovne uspjehe i rezultate. Međutim, **umjesto očekivanja da će javna sfera služiti kao protivteža patrijarhatu u porodici, sve češće svjedočimo seksizmu, ekonomskoj nejednakosti i isključivanju žena na radnom mjestu.**

Naslov: Da li su patrijarhalne vrijednosti isto što i porodične vrijednosti?

Podnaslov: Dijalozi za dostojanstvo i ravnopravnost: Razgovaramo, saznajemo i djelujemo protiv rodno zasnovanog govora mržnje, seksizma i mizoginije

„Seksizam je neprimjereno, neljudsko, primitivno ponašanje koje omalovažava ženu i ženski rod, kao rezultat nekulture i konzervativizma. To je jedna bezobraztina - kao društvo smo se toliko izbezobrazili i dozvolili da svako svašta govori.“

Ovako su građanke i građani kroz lokalne dijaloge definisali rodno zasnovani govor mržnje i seksizam.

Uvod blog posta

- Druga tehnika kojom se postiže upečatljiv početak je kombinacija sugestivnog naslova i jasnog stava u uvodu
- Savjeti za naslov:
  - naslov treba da odražava suštinu blog posta
  - jezik naslova treba da bude prijemčiv svima - bez stručnih izraza u naslovu
  - naslov može da bude kritički, ali i afirmativan, da poziva na poboljšanje stanja u nekoj oblasti
  - može biti formulisan u vidu pitanja, ali samo ako se time šalje jasna poruka, **ne** kao pokazatelj da nemate dovoljno informacija

Edukativna i vaspitna funkcija obrazovnog sistema – čemu učimo mlade ljude?

Porodica je prvi nivo spoznaje rodnih odnosa i razvoja sistema uvjerenja i vrijednosti. Slijedi obrazovni sistem sa svojom izrazito važnom vaspitnom ulogom, razvojem kritičkog mišljenja, razvoja socijalnih i emocionalnih vještina, znanja i ponašanja koja u krajnjem oblikuju ličnu i društvenu realnost.

Kako je škola mjesto gdje djeca i mladi provode značajan dio svog vremena, uče, socijalizuju se i usvajaju vrijednosti, ponašanja i stavove, obrazovni sistem treba da bude mjesto promocije kritičkog mišljenja, (rodne) ravnopravnosti, inkluzije i progresivnosti. **Ispoljavanje seksističkih uvjerenja i ponašanja u školi je naročito štetno, zato što obrazovni sistem predstavlja jedan od najvažnijih prostora socijalizacije mladih, a istovremeno i zbog činjenice da je to prostor djelovanja figura autoriteta i uzora.**

Tijelo blog posta

- U tijelu blog posta pružate razradu teme
- Ovo je trenutak kada publiku upućujete u detalje vaše priče
- U ovom dijelu blog posta se pozivate na druge izvore (hiperlinkovima najčešće)
- Tijelo blog posta, može, a i ne mora da sadrži podnaslove
- U kraćim blogovima (dvije stranice) nema potrebe za podnaslovima, a u dužim ih je poželjno imati

Da li su patrijarhalne vrijednosti isto što i porodične vrijednosti?

„Kad tata kupi brzu hranu on je super, kad je kupi mama ona je loša domaćica.“

Rijetko koji termin je toliko upotrebljavan u diskusijama o rodnoj ravnopravnosti kao patrijarhat. Patrijarhat je sistem uvjerenja, ponašanja i praksi koje promovišu podređeni položaj žena i superiornu poziciju muškaraca, sa idejom da je muška osoba centralna figura u porodici i da, kao dominantna, treba da donosi sve važne odluke i u društvenom životu, dok žena ostaje u domaćinstvu, gdje se očekuje da bude potpuno posvećena odgajanju djece, kućnim poslovima, brizi o starijim ili bolesnim članovima domaćinstva.

Posljednji [Indeks rodnih i društvenih normi](#) Ujedinjenih nacija pokazuje da skoro 2 milijarde ljudi na svijetu vjeruje da muškarac ima pravo da tuče suprugu. Istovremeno, više od 60% [mladih u Crnoj Gori](#) ne misli da bi žene i muškarci trebalo da dijele kućne poslove, a oko 60% građana i građanki vjeruje da je za dobrobit djece poželjnije da muškarac radi, a da se žena [posveti porodici](#). Ako je žena uspješna u svom poslu, to znači da će [zapostaviti porodicu](#) – misli svaka druga osoba u Crnoj Gori.

Zaključak

- Zaključak je **drugi** najvažniji dio blog posta
- Postoji nekoliko načina kako možete završiti blog post:
  1. Sumiranjem glavnih poruka blog posta
  2. Upečatljivim citatom
  3. Jasnim stavom, vas kao autora/ki
  4. Preporukama za buduće djelovanje

Takođe je važno razumjeti da sankcije prema đacima moraju biti promišljeno upotrijebljene i da treba razmišljati o njihovim dugoročnim efektima i alternativnim mjerama za sankcionisanje učenika i učenica. Imajući u vidu benefit ranog i dugotrajnog uticaja obrazovnog sistema, značajno je da škole i fakulteti služe kao korektivni faktor patrijarhalnim stavovima koje djeca potencijalno usvajaju u svojim porodicama.

Jasan stav

Novinari i novinarke u svakom trenutku treba da budu svjesni koliko etički i senzibilisano izvještavaju o rodnim temama, a naročito o rodno zasnovanom nasilju, kada su dužni da zaštite žrtvu i poštuju ljudska prava. Neophodno je i da redakcije u Crnoj Gori imaju smjernice o izvještavanju o takvim slučajevima, ali i instrukcije o tome šta čini rodno senzibilisani medijski diskurs. Zato, poručuju na dijalogima, važno je i medije i političke strukture podsjećati na odgovornost jer javni sektor više nego bilo koji drugi treba da bude primjer rodne ravnopravnosti.

Seksizam koji se toleriše i normalizuje, polako prelazi u govor mržnje i rodno zasnovano nasilje, tjera djevojke i žene van javnog prostora, obeshrabruje ih da ostvaruju svoje potencijale i doprinose razvoju društva. Preispitivanje i mijenjanje uvjerenja koja diskriminišu, pokreću nasilje, oduzimaju prava i mogućnosti, jedini je način da kreiramo društvo jednakih šansi za sve, bez obzira na pol i rod.

„Da li je normalan sistem vrijednosti onaj u kojem muškarac ima veća prava od žene? To za vas nije krajnost a kada se mi borimo za ženska prava onda mi idemo u krajnost.“

Citat

Preporuke za buduće djelovanje

Savjeti

1. Dobro promislite o odabiru teme
2. Nakon toga, odmah počnite sa istraživanjem (ko o tome može da govori, šta je o tome objavljeno, ima li podataka)
3. Preispitajte svoje stavove o temi, ne zaboravite da blog sadrži vaše mišljenje
4. Imajte na umu ciljnu grupu, ne pišete lično za sebe, već za publiku koja će to čitati
5. Napravite nacrt blog posta

Korisni linkovi

- <https://www.undp.org/montenegro>
- https://human-rights-channel.coe.int/stop-sexism-sr_RS.html